

A ZSOLNAI-PROGRAMOK ADAPTÁLHATÓSÁGÁNAK LEHETŐSÉGEI A KÖZNEVELÉSI TÍPUSÚ SPORTISKOLAI PROGRAMBAN

Lehmann László

Zsolnai-programok

- **Nyelvi, irodalmi kommunikációs nevelési program (NYIK)**
- **Értékközvetítő és képességfejlesztő program (ÉKP)**
- **Képességfejlesztő és értékközvetítő kerettanterv (KÉK)**
- **Zsolnai-féle felsőoktatási programok (pl.: közoktatási vezető – szakirányú továbbképzés, pedagógia – alapszak)**

(NYIK) Nyelvi, irodalmi kommunikációs program

- **Kutatásokra épülő, komplex anyanyelv-tanítási program.**
- **A verbális és a nem-verbális kommunikáció kiemelt fontosságú eleme a programnak.**
- **Az írásbeli és szóbeli szövegalkotás, továbbá szövegfeldolgozás tudatos fejlesztése.**
- **Helyesejtésre épülő írás és helyesírás tanítása-tanulása.**
- **A program szerves része az illem és viselkedéskultúra, továbbá az önművelés.**

(ÉKP) Értékközvetítő és képességfejlesztő program

- Akciókutatásra épülő, komplex alternatív iskolai program (pedagógia).
- Szerves része a NYIK program.
- Axiológiailag (értéktanilag) megalapozott tantárgyi struktúra.
- A tanulói tevékenységek rendkívül széles tantárgyi rendszerre épülnek.
- A kultúra teljességét igyekszik bevinni az iskolába (sakk, báb, néptánc, embertan, judo, drámajáték, néprajz, logika, egészségtan, fotózás, közlekedés, tűzvédelem stb.).

A Zsolnai-programok kutatási metodológiája

Az akciókutatás metodológiája közismerten az alábbi elemeket feltételezi:”

- az akcióalapú elméletet,
- a diagnózist (kritikai észrevételeket),
- az akciótervet,
- a fölméréseket,
- az akciót (a kísérlet folyamatát),
- a nyomon követést,
- a hatásvizsgálatot (a kiértékelést) és
- az akcióalapú elmélet korrekcióját.

Az akciókutatás körsémája

Kiértékelés

Akcióalapú elmélet

Akció

Diagnózis

Akcióterv

MOB

Az akciókutatás fogalma

A körsémából látható, hogy az akcióalapú kutatás egy olyan aktív cselekvésrendszerre épül, ami közvetlen változásra kényszeríti a kísérlet alanyát, tárgyát, az egész kísérletbe bevont szervezetet vagy rendszert, és egy kutatási körfolyamatot eredményez.

Az akciókutatás lényege

**A Pedagógiai Lexikon szerint:
„az akciókutatás a pedagógiai kutatás azon fajtája, amelyet a gyakorlatban dolgozó személy végez annak érdekében, hogy jobban megértse és tökéletesítse saját gyakorlati tevékenységét, alaposabban megismerje a tevékenység keretétől szolgáló szituációt”.**

Tantárgyak, tevékenységek felépítése

pedagógiai programcsomag

pedagógiai program

tanterv

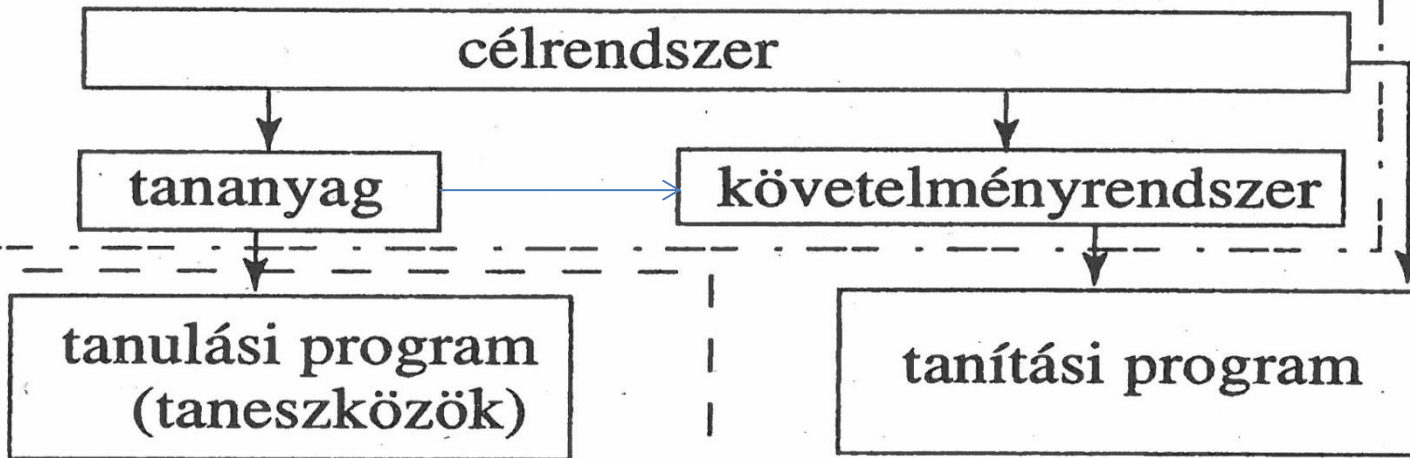
célrendszer

tananyag

követelményrendszer

tanulási program
(taneszközök)

tanítási program

A Zsolnai-programok alapelvei (1)

- **Értékközvetítés tudatos vállalása.**
- **Egyenrangú pedagógiai feladatként kezelik a tantárgyi tanulás mellett (oktatás) a nem-tantárgyi tanulási folyamatokat (nevelés).**
- **Tevékenykedtető és képességfejlesztő foglalkozásvezetés.**
- **Differenciálpedagógiai eljárásmodok (módszerek, munkaformák) alkalmazása.**
- **Egyszerre valósul meg a hátránykompenzálás és a tehetséggondozás.**
- **A tudatos kommunikációfejlesztés áthatja az intézmények mindennapjait.**

A Zsolnai-programok alapelvei (2)

- Az önálló tanulási képességek preferált fejlesztése (kultúraelsajátítási technikák tanítása-tanulása).
- A tantárgyi és az iskolai tevékenységrendszer sokszínűsége.
- Az ÉKP pedagógia szerves része a hagyományos tantárgyi rendszer mellett az illem- és viselkedéskultúra, a kommunikációs kultúra, a munkakultúra, az étkezéskultúra, az egészségkultúra, az öltözködéskultúra, a közlekedéskultúra, az önismeret, az önművelés, a környezet és vizuális kultúra stb.

A sportiskolai program akciókutatósi körsémája

Folyamatos segítségadás és nyomon követés

A tapasztalatkiértékelése (4-5 év)

Sportiskolai koncepció (vízió)

A sportiskolai rendszer elemzése

A sportiskolai kerettanterv bevezetése

A sportiskolai kerettanterv

Módszertani központok kiválasztása

A sportiskolai program fejlesztési metodikája

Ha megvizsgáljuk az előző körséma egyes elemeit, akkor jól beazonosíthatók azok a szellemi termékek, tevékenységek, munkafolyamatok stb., amelyek tartalommal töltik meg a fenti ábrát. A körséma elemei tetszőlegesen szűkíthetők vagy bővíthetők, ameddig az akciókutatás logikája engedi. A új típusú sportiskolai rendszer köznevelési típusú sportiskolai programjának kidolgozása ezzel az akcióalapú kutatási metodikával készült.

A sportiskolai program alapelvei

- **Tudatos sportolóvá, sportemberré nevelés.**
- **A köznevelés követelményeinek és sportkarrier lehetőségének összeegyeztetése.**
- **Sportágspecifikus fejlesztés önálló tevékenységrendszerként („tantárgyként”) történő beemelése a köznevelés rendszerébe.**
- **A sportoló tanuló személyiségének kiemelt fejlesztése: önismeret és önértékelés fejlesztése, önálló tanulási képességek fejlesztése, akarat- és jellemfejlesztés stb.**

Intézményszervezési lehetőségek

- **Tanulóközpontú intézmény- és munkahelyszervezés alkalmazása.**
- **Kiemelt, lehetőleg vezetői pozíció a sportiskolai program megvalósításáért.**
- **A partnerek (egyesületi szakemberek, szülők) aktív bevonása az iskola életébe.**

B
O
M

Pedagógiai – módszertani ötletek

- **Önálló tanulási képességek kiemelt fejlesztése (tanulástan, önművelés).**
- **Tevékenykedtető, képességfejlesztő és differenciálpedagógiai eljárásmódok (módszerek és munkaformák) alkalmazása.**
- **Gyermek- és ifjúságközpontú szemlélet.**
- **Professzionális szakmai kompetencia kialakítása és folyamatos fejlesztése (nevelési stílus, képességek, attitűd, pedagógus tudástípusai).**

Tantárgyi hasznosíthatóságok

- Az értékalapú megközelítés a nem csak tantárgyi képességfejlesztést, hanem a személyiségformálást is hatékonyan támogatja.
- A sokszínűbb tantárgyi- és tevékenységrendszer elősegíthető a szélesebb körű képességfejlesztést.
- A széleskörű tantárgyi- és tevékenységrendszer jobban motivál.
- Tevékenységmotiváció hatékonyabb alkalmazhatósága.

Példa: a sakk oktatása

- Sajnos az iskola eddig nemigen látott túl a sakk játékjellegén, nem vette kellőképpen figyelembe jelentős nevelő-fejlesztő erejét, személyiségformáló hatását, habár az már régóta ismert.

- Kutatások során megállapították, hogy e szellemi sport jó hatással van azokra a képességekre, amelyek a sikeres iskolai teljesítményekhez szükségesek.
- Sokan egyenesen a sakk négy fő funkcióját említik: sport, játék, tudomány és művészet egyszerre.
- Fejleszti pl. a kreativitást, az intelligenciát, jól motivál, a stratégiai gondolkodást, a megértés és a problémamegoldás képességeit.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- **Lehmann László:** Szervezeti formák pedagógiai értelmezése és iskolai adaptációi. Új Katedra, (2001. január) 2000. december, 2-8. p.
- **Lehmann László:** Az alapfokú sportoktatási intézmények sportpedagógiai koncepciója. A sportpedagógia, mint alkalmazott sporttudomány és alkalmazott pedagógia. NUPI, Budapest, 2003., 25 p.
- **Lehmann László:** A sportiskolai rendszer szakmai koncepciója. Nemzeti Utánpótlás-nevelési Intézet, Budapest, 2003., 21 p.
- **Lehmann László:** Az új típusú sportiskolai rendszer kiépítésének előzménye, helyzetértékelése és jövőképe. NUPI, Budapest, 2005., 46 p.,
- **Lehmann László:** A sportiskolai rendszer fejlesztésének akciókutatás-sorozata. (absztrakt) Magyar Sporttudományi Szemle, 2007. 8. szám, 31. p.
- **Lehmann László:** A sportiskolai rendszer és a sportiskola meghatározása. Nemzeti Sport Intézet, Budapest, 2011., 33 p.
- **Zsolnai József:** Egy gyakorlatközeli pedagógia. Oktatáskutató Intézet, Budapest, 1986., 186 p.
- **Zsolnai József:** Az érték közvetítő és képességfejlesztő program és pedagógiája. Tárogató kiadó, Budapest, 1994., 269. p.
- **Zsolnai József:** Az érték közvetítő és képességfejlesztő program tantárgy- és óraterve. Tárogató Kiadó, Budapest, 1994., 103 p.
- **Zsolnai József:** Az érték közvetítő és képességfejlesztő pedagógia. ÉKP Központ – Holnap Kkt. – Tárogató Kiadó, Budapest, 1995., 269 p.
- **Zsolnai József:** A pedagógiai új rendszer címszavakban. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996., 390 p.
- **Zsolnai József:** Bevezetés a pedagógiai gondolkodásba. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest, 1996., 142 p.

LEHMANN LÁSZLÓ

Sportiskolai programvezető

Szakokleveles szakpedagógus

Közoktatási szakértő

Érettségi vizsgaelnök

Sportszervező menedzser

Jogi szakokleveles sportszakember

PhD-jelölt (neveléstudomány)

MAGYAR OLIMPIAI BIZOTTSÁG

1124 Budapest, Csörsz utca 49-51.

Telefon: +36-1/386-8000

Webcím: www.mob.hu

E-mailcím: lehmann.laszlo@mob.hu

KÖSZÖNÖM MEGTISZTELŐ FIGYELMÜKET!

